

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 5
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Матеріали звітної наукової конференції
викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів
Рівненського державного гуманітарного університету
21 – 22 лютого 2012 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 5
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів, студентів педагогічного факультету РДГУ
та вчителів загальноосвітніх шкіл

Матеріали звітної наукової конференції
викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів
Рівненського державного гуманітарного університету

21 – 22 лютого 2012 року

РІВНЕ-2012

УДК 37:371:372:373:374:376:379

Вісник кафедри педагогіки початкової освіти. Матеріали звітної наукової конференції викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів Рівненського державного гуманітарного університету за 2011 рік - № 5. – Рівне: РДГУ, 2012.- 123 с.

Упорядник: Тетяна Євстафіївна Колупасва, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету

Рецензент: Павелків Роман Володимирович, доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету, академік АН вищої школи України

Комп'ютерний набір та верстка: Шурин Олена Іванівна

У збірнику подаються статті, повідомлення, тези викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів Рівненського державного гуманітарного університету. Представлена тематика розроблена з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, досягнень педагогічної та психологічної науки. Матеріали збірника були представлені на секційних засіданнях наукової конференції викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів Рівненського державного гуманітарного університету за 2011 рік. Матеріали збірника розраховані на викладачів, студентів психолого-педагогічних спеціальностей.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри педагогіки початкової освіти протокол № 6 від 14.02.2012 р.

2. Коваль Г.П. Зміст та дидактична структура уроків читання в початкових класах. Спецкурс з методики викладання української мови. – Навчально-методичний посібник для студентів педагогічного факультету./Г.П. Коваль. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003. – 80с.
3. Коваль Г.П., Деркач Н.І., Пасічник Я.А., Захарчук З.О. та ін. Дидактичні структури уроків, їх зміст та методичне забезпечення в початкових класах. Сучасні вимоги до уроків./Г.П. Коваль, Н.І. Деркач, Я.А. Пасічник, З.О. Захарчук. – Рівне, 2003. – 192с.
4. Пелешок Е., Шевчук Т. Особливості аналізу художнього твору на уроках читання у 3-4 класах./ Е.Пелешок, Т.Шевчук// Початкова школа. – 2002. - №2. – с.16-18.
5. Пульпяр С. Лісовський А. Методика викладання української літератури в середній школі/ С. Пульпяр, А. Лісовський. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007.
6. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: підручник для студентів педагогічних факультетів/ О.Я. Савченко./ - К.: Абриз, 1997. – 146с.
7. Суржук Т.Б. Формування техніки читання молодших школярів та її контроль/Т.Б.Суржук// Нова педагогічна думка. – 2004. - №2. – с. 61-66.

**Ганжа Микола .Васильович,
ст. викладач кафедри образотворчого та
декоративно-прикладного мистецтва РДГУ**

Сучасний стан проблеми естетичного виховання: інтерактивний підхід

В статті розглядається положення теорії та практики естетичного виховання сучасних школярів, що базується на урахуванні інтерактивних підходів. Підкреслюється вплив предметного творчості на формування особистості школяра.

Ключеві слова: естетичне виховання, творча діяльність, предметне творчество, дизайн.

Постановка проблеми. У літературі з естетико-виховної проблематики неодноразово підкреслюється духовно-творче значення мистецтва, обґрунтовуються і поширюються в практиці суто просвітницькі теорії, в яких ігноруються або недооцінюються мотиваційно-особистісні фактори. Як свідчить досвід, факт “споживання” цінностей мистецтва не гарантує ефективності духовного розвитку, якщо недостатньо сформовані навички творчого сприймання, критичного оцінювання, емпатії, рефлексії.

Аналіз актуальних досліджень. З метою локалізації проблеми нами проведено аналіз досліджень у вказаних напрямках. Зокрема, формуванню культури побуту молодших школярів у системі естетичного виховання присвятила своє дослідження С.Панасюк[6], в якому підкреслила недостатню увагу сучасної освіти до даної проблеми. В.Ірклієнко досліджувала проблему формування естетичної культури молодших школярів у побуті[3]. Л.П.Маліновською досліджено питання формування дизайнерського мислення на уроках образотворчого мистецтва в початкових класах[5] для якого характерне розуміння основних критеріїв гармонійності, відчуття стилю, естетичне відношення до світу речей. Питанням естетичного виховання молодших школярів на уроках трудового навчання засобами художнього конструювання займалася Г.Калініна[10]. В.Тименко багато своїх праць присвятив становленню академічної дизайн-освіти[7]. Досвід використання ідей зарубіжних методик дизайн-освіти на уроках математики в початкових класах вивчали Н.Савинець та Г.Іванчук.

Мета дослідження полягає в аналізі різноманітних підходів до естетичного виховання молодших школярів та висвітленні естетико-виховних властивостей дизайну.

Виклад основного матеріалу. Важливим теоретико-методичним, концептуальним є положення про гармонійне виконання в сучасному процесі навчання і виховання комплексу завдань: художньо-естетичного та ідейно-етичного виховання; навчання умінням і навичкам, що забезпечують залучення дітей до активної художньо-мистецької діяльності; розвитку сутнісних сил і творчих здібностей. Вимогам цієї педагогічної цілі повинні відповідати всі програми, методичні системи, матеріальне забезпечення навчального процесу і підготовка педагогічних кадрів.

Мета естетичного виховання полягає, перш за все, у формуванні естетичного ідеалу. Формування ж уміння бачити, відчувати, розуміти, творити красу, як інша сторона мети, визначається характером естетичного ідеалу, є похідним конкретно-методичним завданням естетичного виховання. Його виконання у вирі естетичного ідеалу забезпечує художньо-естетичний розвиток школярів, формування справжнього художньо-естетичного смаку. Від художньо-естетичного смаку мовленнєвотворчості, образотворчості, формотворчості до естетичного ідеалу – це шлях розвитку емоційно-почуттєвої сфери особистості засобами дизайн-діяльності, досліджений Т.О.Шевчук [9]

Приваблива сила ідеалів для дітей полягає в цінності їх змісту, у відображенні кращих прагнень дорослих людей у найрізноманітніших ситуаціях. Разом з тим, для школярів надзвичайно важлива реалістичність, обґрунтованість ідеалів, їх життєвість і практична досяжність. Але однієї змістової цінності,

привабливості ідеалів ще не досить для того, щоб активно стимулювати дітей до творчості. З педагогічного досвіду А. С. Макаренка відомо, що суспільно ціннісний ідеал, перспектива руху до ідеальної мети, при невмілій постановці перед дітьми, залишають їх байдужими. І навпаки. Яскравий приклад послідовної боротьби за ідеали самого педагога, його щира зацікавленість і ентузіазм стимулюють дітей, сприяючи формуванню їх власних життєвих ідеалів[4; с.218]. Враховуючи вікові особливості молодших школярів, варто зазначити, що створення необхідних педагогічних умов для їхнього естетичного виховання сприятиме формуванню естетичного ідеалу в майбутньому.

Процес формування естетичного ідеалу у дітей, їх естетичного ставлення до суспільних ідеалів здійснюється, перш за все, за допомогою наочних засобів. Розглядаючи людину та навколишнє середовище в діалектичній єдності, слід підкреслити, що її духовне життя нерозривно пов'язане з природою і з світом речей, який вона сама для себе створює. Духовно-естетична значущість предметного середовища помітно зростає в сучасних умовах і значною мірою впливає на естетичне виховання людини. Це пояснюється тим, що навіть природа починає естетично сприйматися сучасною дитиною набагато пізніше, ніж речі, серед яких вона проводить значну частину життя. У вчителів особливої значущості набуває завдання виховання основ побутової культури учнів шляхом формування у них естетичної оцінки повсякденних речей. У сучасних умовах вимагається дати дітям певну підготовку в тій галузі людської діяльності, до якої відноситься розробка гармонійного предметного середовища засобами дизайну.

Концептуальним для нашої подальшої роботи є розгляд такої категорії як естетична діяльність. Завданням системи естетичного виховання учнів є трансформація естетичних смаків, суджень, переживань і почуттів в поле практичної діяльності людини, формування готовності та системи умінь прикрасити навколишню дійсність. Тому ми будемо розглядати естетичну діяльність як мету та результат системи естетичного виховання, що полягає в створенні естетичних цінностей. Такий різновид людської практики може виявлятися як у духовному, так і в матеріальному виробництві, де поряд з естетичними, розв'язуються і практичні завдання. Саме у розумінні естетичної діяльності як результату впливу системи естетичного виховання полягає визначення культури побуту як складової естетичної діяльності людини.

Роль побуту в естетичному вихованні визначається тим, що в цій сфері проходить велика частина людського життя, причому саме та, що пов'язана з проведенням вільного часу і в якій особливо значна роль самодіяльності особистості, вільного вибору способу життя, якому надається перевага. Звичайно, дитячий побут – і вдома, і в школі – більшою мірою організований не самою дитиною, а дорослими. У житті дитини саме побут, в який вплетена її власна художньо-ігрова діяльність, стає першим і головним засобом формування її естетичної свідомості на тому початковому етапі її життя, коли вона ще не бере участь ні в трудовій, ні в суспільно-політичній діяльності.

У аналізі естетичного потенціалу побуту потрібно розрізняти, насамперед, наочну обстановку, що оточує людей в повсякденному житті, організовуючи їх “світ речей”, а також оформлення зовнішнього вигляду самої людини. Обидві ці сторони побуту і виражають рівень естетичної культури особистості, і формують цю культуру своїм впливом на естетичну свідомість людини. Мова йде про дизайн костюма і дизайн середовища (інтер'єру, екстер'єру) адже відомо, що конструювання художньої форми предметів утилітарного вжитку й організація предметного середовища художніми засобами називається дизайном.

Однак, до цих пір у педагогічній практиці існує декілька поглядів на визначення сутності поняття “дизайн”. Не вдаючись у подробиці професійних розбіжностей, розглянемо найбільш типові й істотні для нас визначення. Словник іноземних слів визначає дизайн як: а) художнє конструювання предметів; б) проєктування естетичного вигляду промислових виробів. У “Популярній художній енциклопедії” дається таке визначення дизайну: “термін, що позначає різновид художньо-проєктної діяльності, що охоплює створення промислових виробів і раціональне формування предметного середовища”. Можливо, додаткову ясність внесе етимологічна довідка: англійське слово *design* означає в одному випадку “задумувати, проєктувати, конструювати”, в іншому – “задум, проєкт, конструкція, креслення”. На Генеральній асамблеї ІКРІДа(Міжнародна рада організації індустріального дизайну), яка відбулася в Лондоні у 1969 році було прийнято визначення дизайну: “Дизайн – це творча діяльність, метою якої є формування предметного середовища, що найбільш повно задовольняє матеріальні та духовні потреби людини”[8;с.37]. Дослідник дизайну і культоролог В.Л. Глазичев у праці “О дизайне” відобразив різні думки фахівців, зокрема:

- Герберт Рід визначає дизайн як вищу форму мистецтва, як незалежну “надпрофесію”, вільну від вузькоспеціалізованого професіоналізму, прирівнює об'єкти дизайну до творів абстрактного мистецтва в графіці і пластиці;
- Джио Понті притримується романтичних поглядів на професію, вважаючи її засобом реалізації художніх потенцій – створенням світу нових і прекрасних речей;
- Джордж Нельсон вважає дизайн обслуговуючою, позбавленою героїзації професією в умовах цивілізації суперкомфорту, але одночасно і внутрішньо вільною творчою діяльністю, засобом професійного самовираження художника в сучасному світі, особливою формою суспільного мистецтва;
- Томас Мальдонадо розглядає дизайн як специфічну художню творчість, естетичний і етичний ідеал якого полягає в створенні програми “чистого” дизайну, що базується на чіткій науковій методології;

- Джило Дорфлес та Абрам Моль бачать в дизайні особливий засіб, визначений спосіб передачі упорядкованої інформації[1; с.56].

Вітчизняні вчені і фахівці розглядають дизайн як творчу діяльність художника-конструктора в галузі проектування і створення предметного середовища[2]. Грунтуючись на аналізі різних тлумачень поняття дизайну, його адаптоване і, головне, зручне для школи визначення дала Л.П. Малиновська: "Дизайн – це придумування і створення людиною красивих, зручних речей і всього оточення, наприклад, зручної і красивої кімнати, зручного і красивого класу. Дизайнер – це людина, що придумує і створює красиве і зручне житло, одяг, машини, навіть цілі міста" [5]. Але дослідники не звертають увагу на використання в англійській мові двох термінів: " design " і " project ". У англійських словниках вказано, що це поняття синонімічні, однак їх відтінки важливо враховувати у перекладах. Для виробничих процесів, в умовах обмеження часу, ресурсів, засобів використовується поняття "проект", як правило, інженерами-конструкторами. А в умовах дозвілля, творчості, навчання використовується поняття "дизайн" як правило, художниками конструкторами, до яких можна віднести і молодших школярів.

Виходячи з цього, ми можемо визначити дизайн як вид творчої проектної діяльності, спрямованої на створення комфортного і естетично виразного предметного середовища, що найбільш повно задовільняє запити і потреби людини, в тому числі і дітей молодшого шкільного віку.

Висновок. Зазначене вище дає підстави стверджувати, що гармонійне предметне середовище створює особливі умови для розвитку повноцінної особистості молодшого школяра, формування соціально-естетичних відносин, естетичної культури, системи ставлень до мистецтва, художньої творчості, а також трудової діяльності. А дизайн, участь дітей у розробці "світу речей" створює особливі умови для задоволення інтересів, потреб учнів, формування їхніх пізнавальних здібностей, потреб, що необхідно використати з метою формування естетичного світогляду.

Отже, проведений аналіз досліджень свідчить про те, що у сучасній педагогічній практиці недостатньо напрацьовано і методичних розробок з проблеми створення педагогічних умов естетичного виховання молодших школярів засобами дизайну.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глазычев В. Л. О дизайне / В. Л. Глазычев. – М., 1970.
2. Даниленко В. Я. Основи дизайну / В. Я. Даниленко. – К. : ІЗНМ, 1996. – 52 с.
3. Ірклієнко В. С. Формування естетичної культури молодших школярів у побуті : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / В. С. Ірклієнко. – К., 1993.
4. Макаренко А. С. Сочинения. В.т. 6. Т.5 – М., 1971.
5. Малиновская Л. П. Вопросы формирования дизайнерского мышления на уроках изобразительного искусства в начальных классах: постановка проблемы и поиск путей ее разрешения / Л. П. Малиновская. – Т., 1993. – 181 с.
6. Панасюк С. Л. Формування культури побуту молодших школярів у системі естетичного виховання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / С. Л. Панасюк ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2007.
7. Тименко В.П. Початкова дизайн-освіта: теорія і практика формування конструктивних умінь особистості: Монографія / Тименко В.П. - К.: Педагогічна думка, 2007. – 381 с.
8. Художественное проектирование / [Б. В. Нешумов, Е. Д. Щедрин, Г. Б. Минервин и др.] ; под ред.: Б. В. Нешумова, Е. Д. Щедрина. – М. : Просвещение, 1979. – 175 с.
9. Шевчук Т. О. Формування емоційно-почуттєвої сфери молодших школярів у художньо-ігровій діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07-теорія і методика виховання / Т. О. Шевчук. – К., 2000. – 21 с.
10. Эстетическое воспитание младших школьников на уроках трудового обучения средствами художественного конструирования / сост. Г. П. Калинина. – Свердловск, 1984.

*Герасимчук Анна Миколаївна,
студентка магістратури V курсу*

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Яковишина Т.В.

Вплив ідей Реформації та Відродження на розвиток освіти та педагогічної думки в Україні

У першій половині XVI ст. у Польщі та Литві почалося культурне піднесення завдяки поширенню ідей гуманізму, Відродження та Реформації в Європі, яке мало вплив на розвиток української культури. В свою чергу, українська культура справляла вплив на польську.

Отже, через Польщу в Україну потрапляли ідеї Відродження, Реформації та Контрреформації, набувала поширення західноєвропейська система освіти. Не маючи власних вищих навчальних закладів, українці навчалися в європейських університетах, залучаючись там до західноєвропейських наукових і мистецьких ідей, збагачуючи ними рідну культуру. Та хоч які перспективи

ЗМІСТ

Передмова		3
Колупасва Т.Є.	<i>Синергетично-системний підхід у взаємодії ВНЗ – ЗНЗ</i>	4
Бірюкова Н.В.	<i>Розвиток освіти на Волині (к.ХІХ – п.ХХ ст.)</i>	6
Блащук О.Ю.	<i>Читання – першочергове завдання початкової школи</i>	9
Боровець О.В.	<i>Емпатійність учителя як умова особистісно зорієнтованої педагогічної комунікації</i>	10
Бричок Б.П.	<i>Антропологічна криза у системі сучасної освіти</i>	13
Бричок С.Б.	<i>Педагогічні погляди Софії Русової у публікаціях журналів "Світло" (1910-1914 рр.)</i>	16
Вальчук І.А.	<i>Проблеми морального виховання учнів початкових класів в історії педагогіки</i>	20
Василевич Т.М.	<i>До питання про науково-теоретичні передумови освоєння процесу набуття навичок виразного читання за партитурою навчального тексту</i>	21
Вашкевич Т.В.	<i>Особливості педагогічного спілкування вчителя початкових класів</i>	23
Веремчук А.П.	<i>Формування ціннісної культури педагогічної діяльності: інтегративно-культурологічний підхід</i>	25
Власюк О.В.	<i>Використання загадок на уроках української мови в початкових класах</i>	27
Вознюк М.Д.	<i>Підготовка майбутнього вчителя до творчої діяльності</i>	29
Возняк Н.В.	<i>Опрацювання художнього твору на уроках читання в 3-4 класах</i>	31
Ганжа М.В.	<i>Сучасний стан проблеми естетичного виховання: інтерактивний підхід</i>	33
Герасимчук А.М.	<i>Вплив ідей Реформації та Відродження на розвиток освіти та педагогічної думки в Україні</i>	35
Герба В.М.	<i>Формування самосвідомості учнів початкової школи</i>	37
Гетманчук Н.О.	<i>Робота з текстом як засіб розвитку мовлення майбутнього вчителя</i>	39
Главацька І.С.	<i>Смисловий аналіз тексту, форми застосування</i>	42
Далінчун Ю.В.	<i>Теоретичні основи національного виховання</i>	45
Демчук І.А.	<i>Удосконалення техніки читання у молодших школярів на уроках читання</i>	47
Джас М.І.	<i>Професійно-педагогічна діяльність вчителя як історико-педагогічна проблема</i>	48
Дзвінська С.В.	<i>Основні технології (системи) розвивального навчання молодших школярів в українській педагогічній науці в 60-90-х роках ХХ століття</i>	52
Дмитрук Р.М.	<i>Особливості організації робочого часу студентів</i>	55
Долгих А.П.	<i>Текстотворення, як найважливіший вид роботи з мовленнєвого розвитку мовно-мовленнєвих умінь молодших школярів</i>	58
Іванова Л.І.	<i>Використання мовно-ситуативних завдань у аспекті комунікативного вивчення окремих розділів початкового шкільного курсу рідної мови</i>	60
Іванюк Ю.В.	<i>Інновації у змісті сучасної освіти</i>	66
Касянець Ю.Б.	<i>Просвітницька діяльність І.Огієнка(1882 - 1972)</i>	67
Кмитюк О.В.	<i>Дидактичні інноваційні технології в історичній ретроспективі</i>	70
Козіцька О.А., Давнюк С.В.	<i>Збагачення мовленнєвого діапазону студентів приднувальними синтаксичними конструкціями</i>	73
Кухарук О.І.	<i>Модернізація освіти в Україні</i>	76
Куцмида Н.В.	<i>Ситуативні вправи як основне джерело збагачення діалогічного мовлення молодших школярів</i>	78
Лавренчук А.П.	<i>Тенденції та пріоритети виховання дітей в сучасній сім'ї</i>	81
Михальчук О.В.	<i>Контроль за результатами навчання на уроках читання</i>	83
Наумова І.Б.	<i>Основні чинники формування науково-педагогічних поглядів Джона Локка</i>	85
Нікітюк І.П.	<i>В.О.Сухомлинський про оцінку як метод навчання учнів</i>	87
Панасюк Л.В.	<i>Як зацікавити дитину читати</i>	88
Перець О.М.	<i>Технологія формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів</i>	91
Руткаускайте Л.В.	<i>Актуальність проблеми комунікативної спрямованості уроку читання</i>	94
Скігар О.М.	<i>Педагогічні ідеї Марії Монтесорі</i>	96
Тупік Ю.О.	<i>Програмований контроль знань студентів із синтаксису</i>	97
Усач (Крижанська) Л.В.	<i>Етнопедогогічна основа національно зорієнтованого навчально-виховного процесу у початковій школі</i>	100
Харкевич Р.М.	<i>Соціально-педагогічні засади розвитку початкової освіти в Україні(1917-1933рр.)</i>	105
Хоровець Ю.С.	<i>Соціальна компетентність педагога:сутність, складові</i>	109

Шашок Ю.В.	<i>Метод навчальних проєктів - освітня технологія XXI століття</i>	111
Шевчук Т.Б.	<i>Лексикографічна робота як складова професійної підготовки вчителя початкових класів</i>	113
Шевців З.М.	<i>Педагогічна корекція професійно-значущих компетенцій майбутнього вчителя</i>	116
Юсенко Л.В.	<i>Роль і місце казки в розвитку дитини. Педагоги про виховне значення казки</i>	117
Яковишина Т.В.	<i>Сучасні тенденції розвитку творчої особистості вчителя початкових класів</i>	119